

دانشگاه گیلان نور

برنامه ریزی مشارکتی

www.ketab.ir

دکتر مصطفی طالشی محمد عفتی

سرشناسه	:	طالشی، مصطفی، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدید آور	:	برنامه ریزی مشارکتی / مصطفی طالشی، محمد عفتی.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	دوازده، ۲۲۸ ص، جدول.
فروست	:	دانشگاه پیام نور؛ ۱۸۰۳. گروه علوم اجتماعی؛ ۵۸ / ۱
شابک	:	978 - 964 - 387 - 846 - 7
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	مشارکت اجتماعی -- آموزش برنامه‌ای.
موضوع	:	برنامه ریزی اجتماعی -- آموزش برنامه‌ای.
شناسه افزوده	:	عفتی، محمد، ۱۳۴۵ -
شناسه خزوده	:	دانشگاه پیام نور
رابطه بندی کنگره	:	۱۳۹۰ ۱۳۴۴ ۷۷۱/۲
رده بندی دی‌سی	:	۳۰۲/۱۴
شماره کتاب‌شناس ملی	:	۲۶۰۰۶۴۳

دانشگاه پیام نور

برنامه ریزی مشارکتی

مؤلفان: دکتر مصطفی طالشی، محمد عفتی

ویراستار علمی: دکتر اسدالله علی اکبری

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب مشارکتی آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول بهمن ۱۳۹۵

شابک: ۷ - ۸۴۶ - ۳۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387 - 846 - 7

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال

امروزه کتاب‌خوانی و علم‌آموزی، نه تنها یک وظیفه‌ی ملی، که یک واجب دینی است.

مقام معظم رهبری

در عصر حاضر یکی از شاخصه‌های ارزیابی رشد، توسعه و پیشرفت فرهنگی هر کشوری میزان تولید کتاب، مطالعه و کتاب‌خوانی مردم آن مرز و بوم است. ایران اسلامی نیز از دیرباز تاکنون با داشتن تمدنی چندهزارساله و مراکز متعدد علمی، فرهنگی، کتابخانه‌های معتبر، علما و دانشمندان بزرگ با آثار ارزشمند تاریخی، سرآمد دولت‌ها و ملت‌های دیگر بوده و در عرصه‌ی فرهنگ و تمدن جهانی به‌سان خورشیدی تابناک همچنان می‌درخشد. با فرزندان نیک‌نهاد خویش هنرنمایی می‌کند. چه کسی است که در دنیا با دانشمندان، فرزانه و نام‌آور ایرانی همچون ابوعلی سینا، ابوریحان بیرونی، فارابی، خوارزمی ... هم‌چنین شاعران برجسته‌ای نظیر فردوسی، سعدی، مولوی، حافظ و ... آشنا نباشد؟ در باب عظمت آنها سر تعظیم فرود نیارود. تمامی این افتخارات ارزشمند، برگرفته از میزان شغف و علاقه فراوان ملت ما به فراگیری علم و دانش از طریق خواندن و مطالعه منابع و کتاب‌های گوناگون است. به شکرانه‌ی الهی، تاریخ و گذشته ما، همیشه درخشان و پر بار است. ولی اکنون در این زمینه در چه جایگاهی قرار داریم؟ آمار و ارقام ارائه‌شده از سوی منابع و سازمان‌های فرهنگی در مورد سرانه‌ی مطالعه‌ی هر ایرانی، برایمان چندان امیدوارکننده نباشد و رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز از این وضعیت بارها اظهار گله و ناخشنودی نمودند.

کتاب، دروازه‌ای به سوی گستره‌ی دانش و معرفت است و کتاب، خراب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. همه‌ی دستاوردهای بشر در سراسر تاریخ جهان، تا آنجا که قابل کتابت بوده است، در میان دست‌نوشته‌هایی است که انسان‌ها پدید آورده و می‌آورند. در این مجموعه‌ی بی‌نظیر، تعالیم الهی، درس‌های پیامبران به بشر، و همچنین علوم مختلفی است که سعادت بشر بدون آگاهی از آنها امکان‌پذیر نیست. کسی که با دنیای زیبا و زندگی‌بخش کتاب ارتباط ندارد بی‌شک از مهم‌ترین دستاوردهای انسانی و نیز از بیشترین معارف الهی و بشری محروم است. با این دیدگاه، به‌روشنی می‌توان ارزش و مفهوم رمزی عمیق در این حقیقت تاریخی را دریافت که اولین خطاب خداوند متعال به پیامبر گرامی اسلام (ص) این است که «بخوان!» و در اولین

سوره‌ای که بر آن فرستاده‌ی عظیم‌الشان خداوند، فرود آمده، نام «قلم» به تجلیل یاد شده است: «اقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ» در اهمیت عنصر کتاب برای تکامل جامعه‌ی انسانی، همین بس که تمامی ادیان آسمانی و رجال بزرگ تاریخ بشری، از طریق کتاب جاودانه مانده‌اند.

دانشگاه پیام‌نور با گستره‌ی جغرافیایی ایران شمول خود با هدف آموزش برای همه، همه‌جا و همه‌وقت، به‌عنوان دانشگاهی کتاب‌محور در نظام آموزش عالی کشورمان، افتخار دارد جایگاه اندیشه‌سازی و خردورزی بخش عظیمی از جوانان جوان علم این مرز و بوم باشد. تلاش فراوانی در ایام طولانی فعالیت این دانشگاه انجام پذیرفته تا با بهره‌گیری از تجربه‌های گرانقدر استادان و صاحب‌نظران برجسته کشورمان، کتاب‌های منابع آموزشی درسی شاخص و خودآموز تولید شود. در آینده هم، این مهم با هدف ارتقای سطح علمی، روزآمدی و توجه بیشتر به نیازهای مخاطبان دانشگاه پیام‌نور به‌جایت ادامه خواهد داشت. به‌طور قطع استفاده از نظرات استادان، صاحب‌نظران و دانشمندان کشور، ما را در انجام این وظیفه‌ی مهم و خطیر یاری‌رسان خواهد بود. پیشاپیش از تمامی ریزانی که با نقد، تصحیح و پیشنهادهای خود ما را در انجام این وظیفه‌ی خطیر یاری خواهند داد، سپاسگزاری می‌نماییم. لازم است از تمامی اندیشمندانی که تاکنون دانشگاه پیام‌نور را مراکله اندیشه‌سازی خود دانسته و ما را در تولید کتاب و محتوای آموزشی درسی یاری خواهند داد، صمیمانه قدردانی گردد. موفقیت و بهروزی تمامی دانشجویان و دانش‌پژوهان ریز آرو، همیشگی ما است.

دانشگاه پیام‌نور

فهرست مطالب

پیشگفتار	یازده
هدف کلی و یادگیری درس	دوازده
فصل اول. مفهوم و مبانی نظری مشارکت.....	۱
هدف کلی.....	۱
هدف‌های یادگیری.....	۱
مقدمه.....	۱
۱-۱ تعاریف متداول مشارکت.....	۲
۲-۱ دیدگاه‌های موجود درباره مشارکت.....	۵
۱-۲-۱ دیدگاه اندیشمندان اجتماعی در مورد مشارکت.....	۷
۳-۱ سوابق مفهومی مشارکت.....	۱۸
۴-۱ هدف‌های مشارکت.....	۲۱
۵-۱ فرایند مشارکت مردم.....	۲۲
۶-۱ انواع مشارکت.....	۲۴
۱-۶-۱ انواع مشارکت بر حسب چگونگی عضویت.....	۲۴
۲-۶-۱ انواع مشارکت بر حسب موضوع.....	۲۵
۳-۶-۱ انواع مشارکت بر حسب سطوح فضایی.....	۲۸
خلاصه.....	۳۰
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول.....	۳۱
فصل دوم. مفهوم برنامه‌ریزی مشارکتی.....	۳۳
هدف کلی.....	۳۳
هدف‌های یادگیری.....	۳۳

۳۳		مقدمه
۳۴		۱-۲ مفهوم برنامه و برنامه‌ریزی
۳۵		۲-۲ جایگاه مشارکت در برنامه‌ریزی
۴۱		۳-۲ اصول برنامه‌ریزی مشارکتی
۴۳		۴-۲ مراحل برنامه‌ریزی مشارکتی
۴۶		۵-۲ تفاوت‌های برنامه‌ریزی مشارکتی و غیرمشارکتی
۴۷		۱-۵-۲ عناصر برنامه‌ریزی مشارکتی
۴۸		۶-۲ جایگاه زنان در برنامه‌ریزی مشارکتی
۵۱		۶-۲ عوامل و موانع مشارکت جوامع محلی
۵۷		۷-۲ مزیت‌ها و معایب مشارکت
۵۹		۸-۲ نقد بر نظام برنامه‌ریزی در ایران با رویکرد مشارکتی
۶۹		خلاصه
۷۰		خودآزمایی چهارگانه‌ای فصل دوم
۷۳		فصل سوم. فنون برنامه‌ریزی مشارکتی
۷۳		هدف کلی
۷۳		هدف‌های یادگیری
۷۳		مقدمه
۷۴		۱-۳ روش ارزیابی مشارکتی (P. R. A)
۷۵		۲-۳ تعریف روش ارزیابی مشارکتی روستایی (P. R. A)
۷۷		۳-۳ سیر تکاملی روش ارزیابی مشارکتی
۸۰		۴-۳ اصول روش ارزیابی مشارکتی روستایی
۸۲		۱-۴-۳ مزایای به‌کارگیری روش P. R. A
۸۲		۲-۴-۳ نقش پژوهشگران به‌عنوان تسهیل‌گر
۸۳		۳-۴-۳ پیش‌شرط‌های موفقیت روش ارزیابی مشارکتی
۸۶		۴-۴-۳ اعتبار و روایی روش ارزیابی مشارکتی
۸۶		۵-۳ تکنیک‌های روش ارزیابی مشارکتی P. R. A
۸۸		۱-۵-۳ مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته
۸۸		۲-۵-۳ مشاهده مستقیم و سازمان‌یافته
۸۹		۳-۵-۳ ترسیم نقشه اجتماعی روستا
۸۹		۴-۵-۳ ترسیم نقشه تاریخی روستا
۹۰		۵-۵-۳ ترسیم نقشه منابع روستا
۹۰		۶-۵-۳ مدل‌سازی روستا
۹۰		۷-۵-۳ تهیه مقطع عرضی
۹۱		۸-۵-۳ خط زمان
۹۱		۹-۵-۳ نمودار فصلی
۹۱		۱۰-۵-۳ فعالیت‌های روزمره
۹۱		۱۱-۵-۳ رتبه‌بندی

۹۲	۱۲-۵-۳ تحلیل معیشت (رتبه‌بندی از نظر ثروت).....
۹۳	۱۳-۵-۳ تصویر آینده (گفت‌وگو دربارهٔ رویاها).....
۹۴	۱۴-۵-۳ تحلیل نهادی (دیاگرام ون) Wenn diagram.....
۹۵	۱۵-۵-۳ نمودار جریان (Flow Diagram).....
۹۵	۱۶-۵-۳ تجزیه و تحلیل درخت مشکل (Problem Tree Analysis).....
۹۶	۱۷-۵-۳ کشف راه‌حل‌های جایگزین.....
۹۶	۱۸-۵-۳ تجزیه و تحلیل تفاوت‌ها.....
۹۶	۱۹-۵-۳ جمع‌آوری کارت.....
۹۶	۶-۳ شناخت نقاط قوت و ضعف روش ارزیابی مشارکتی روستایی.....
۹۷	۷-۳ تجربیات تحقیق با استفاده از روش ارزیابی مشارکتی.....
۱۰۰	۸-۳ ارزش‌یابی ۵۰ ارکم (PE).....
۱۰۵	۹-۳ نقش تسهیل‌گر و ارتباط آن با برنامه‌ریزی مشارکتی.....
۱۰۸	۱-۹-۳ مداخله‌گری مشارکتی.....
۱۱۰	۲-۹-۳ سبک تسهیل‌گری.....
۱۱۳	۱۰-۳ بسترسازی سازمان برنامه‌ریزی مشارکتی (سازمان‌های مردم‌نهاد).....
۱۱۴	۱-۱۰-۳ تاریخچه و مأموریت‌های سازمان غیردولتی.....
۱۱۵	۲-۱۰-۳ ویژگی‌های بنیادی سازمان‌های مردم‌نهاد.....
۱۱۶	۳-۱۰-۳ انواع سازمان‌های غیردولتی.....
۱۱۷	۴-۱۰-۳ نگاهی به پیشینهٔ سازمان‌های غیردولتی در ایران.....
۱۱۸	۱۱-۳ جمع‌بندی.....
۱۱۹	خلاصه.....
۱۲۱	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم.....
۱۲۳	فصل چهارم. کاربرد برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعهٔ روستایی و شهری.....
۱۲۳	هدف کلی.....
۱۲۳	هدف‌های یادگیری.....
۱۲۴	مقدمه.....
۱۲۴	۱-۴ برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعهٔ روستایی.....
۱۲۴	۱-۱-۴ تعریف برنامه‌ریزی روستایی و فرایند آن.....
۱۳۰	۲-۱-۴ سیر تحول برنامه‌ریزی روستایی در ایران.....
۱۴۰	۳-۱-۴ تاریخچهٔ نظام برنامه‌ریزی مشارکتی در روستاهای ایران.....
۱۵۱	۲-۴ برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعهٔ شهری.....
۱۵۶	۱-۲-۴ برنامه‌ریزی شهری با رویکرد مشارکتی.....
۱۵۷	۲-۲-۴ اولویت‌های برنامه‌ریزی شهری با رویکرد مشارکتی.....
۱۵۷	۳-۲-۴ معیارهای اجرایی برنامه‌ریزی شهری با رویکرد مشارکتی.....
۱۵۸	۴-۲-۴ وظایف راهبردی شهروندان در برنامه‌ریزی مشارکتی.....
۱۵۹	۵-۲-۴ شیوه‌های مشارکت شهروندان در طرح‌های توسعهٔ شهری.....
۱۶۲	۶-۲-۴ مزیت‌های مشارکت شهروندان در طرح‌های توسعهٔ شهری.....

۱۶۳	 ۷-۲ سابقه مشارکت شهروندان در اداره امور شهرهای ایران
۱۶۵	 خلاصه
۱۶۶	 خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم
۱۶۹	 فصل پنجم. تجارب طرح‌های اجرایی برنامه‌ریزی مشارکتی در ایران و جهان
۱۶۹	 هدف کلی
۱۶۹	 هدف‌های یادگیری
۱۷۰	 مقدمه
۱۷۰	 ۱-۵ به‌کارگیری برنامه‌ریزی مشارکتی در طرح‌های منابع طبیعی
۱۷۲	 ۱-۵ طرح حبله‌رود
۱۹۳	 ۲-۵ به‌کارگیری برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعه روستایی
۱۹۳	 ۲-۵ طرح خادم‌آباد
۲۰۹	 ۳-۵ تجرب مشارکت - روستائیان در سایر کشورها
۲۱۷	 خلاصه
۲۱۸	 خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۲۱۹	 پاسخنامه خودآزمایی‌های چهارگزینه‌ای
۲۲۱	 منابع و مآخذ

پیشگفتار

مقوله مشارکت، به عنوان واقعیتی اجتماعی - اقتصادی همواره با روند زندگی و سکونت جوامع بشری توانم بود، اما در فرایند به کارگیری و نهادینه سازی آن در توسعه اجتماعی کم و بیش مورد بی مهری قرار گرفته است. در واکاوی موضوع مشارکت در تمدن و فرهنگ کهن این سرزمین به این نتیجه می رسیم که، هم زیستی، هم یاری و تعاون قدمت بسیار زیادی دارد. وجود مفهوم مشارکت در متون ادبی و اسطوره های این سرزمین، هم چون شاهنامه فردوسی، شاهد بر این مدعا است. در آغاز این اثر جاودانه فرهنگ فارسی در باب مردم و مشارکت آمده است.

چو زین بگذری مردم آمد پدید

شمار این بندها را سراسر کلید

سرش راست بر شد چو سرو بلند

به شمار خوب و خرد کار بند

از سوی دیگر در فرهنگ، آداب و رسوم، مناسبات اجتماعی - جماع محلی - قومی و در متون و تعالیم دینی این سرزمین به ویژه در آیات متعدد قرآن، که بر ضرورت شورا و مشارکت تصریح می شود. برای اختصار ذکر دو آیه ۱۵۹ سوره آل عمران و آیه ۳۸ سوره شوری بسنده می شود که به تمامی مؤمنان تأکید دارد که در تمامی کارها و امور، مشورت انجام شود. بدین ترتیب همواره مشارکت، یاری گری، یاری دوستی و معاضدت اجتماعی مورد تأکید قرار گرفته است.

این ذخایر فرهنگی - اجتماعی از مشارکت در بسیاری از موارد به پایداری نظام های اجتماعی نیز انجامیده است. برای مثال شواهد آن در نظام های زراعی ایران به شکل تعاون های سستی با نام های هم چون صحرا یا حراثه دیده می شود که به گونه ای روحیه مشارکت طلبی افراد و گروه های مختلف اجتماعی را نشان می دهد و پیامد آن توسعه اجتماعی است.

مشارکت‌طلبی آحاد و گروه‌های اجتماعی با بروز تحولات اجتماعی- اقتصادی و به‌ویژه روند پرشتاب مدرنیزاسیون کمتر مورد توجه قرار گرفته و به‌گونه‌ای حتی در فضای خارج از این سرزمین و در نگاه اندیشمندان و برنامه‌ریزان توسعه در سایر جوامع پیشرفته نیز رسوخ پیدا کرده است.

روند به‌کارگیری مشارکت و نظریه‌پردازی در ادبیات توسعه به اولین دهه توسعه پس از جنگ جهانی دوم بازمی‌گردد که در واقع نظریه توسعه جامعه‌ای (community development) مطرح شد. به‌دنبال آن در اواسط دهه ۱۹۶۰ الگوهای تفکر و اقدامات نوسازی توسعه به سوی پیداکردن راهکارهای دیگری تغییر جهت داد. موضوع اساسی این بحث علاوه بر توسعه فیزیکی، بهره‌توسعه انسانی، یعنی ایفای نقش مؤثرتر مردم محلی و کنترل آن‌ها بر فرایند توسعه است، زیرا تحریکات وسیع در سطح جهانی، به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، حکایت از این داشته که رهیافت بالا به پایین در یافتن راه‌حل برای مشکلات جوامع از قبیل بیکاری، نابرابری، مهاجرت، تخریب منابع طبیعی و نابودی منابع تولیدی با شکست مواجه شده‌است. در واقع بسیاری از نهادهای سازش مشارکت شامل دخالت مردم در فرایندهای تصمیم‌گیری، اجرای برنامه‌ها، شرکت‌شان در منافع حاصل از برنامه‌های توسعه و همکاری برای پیداکردن ارزش منجر به گسترش بسیار توسعه می‌شود.

با این ادبیات مقدمات شکل‌گیری تمامی از برنامه‌ریزی به‌عنوان برنامه‌ریزی مشارکتی فراهم می‌شود. بدین ترتیب برنامه‌ریزی مشارکتی وسیله‌ای است برای بهبود کیفیت و اجرایی کردن برنامه‌ها و نیز توانایی کنترل بیشتر مردم بر زندگی خودشان است.

در این راستا و به‌منظور آشنایی دانشجویان با بنیان‌ها و اصول مشارکت در برنامه‌های توسعه و همچنین آگاهی از مفاهیم مشارکت و برنامه‌ریزی مشارکتی این کتاب در پنج فصل سازمان‌دهی شده‌است. در فصل اول مفهوم نظری مشارکت، طرح موضوعاتی هم‌چون تعریف مشارکت، دیدگاه‌های غالب اندیشمندان در باب مشارکت، سپس مقولاتی نظیر سوابق، فرایند و انواع مشارکت برحسب سطوح عملکردی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل دوم مفهوم برنامه‌ریزی مشارکتی مورد طرح‌ریزی قرار گرفته است. بدیهی است در این فصل ابتدا موضوعاتی هم‌چون برنامه، برنامه‌ریزی و جایگاه مشارکت در برنامه‌ریزی و در ادامه نیز اصول و مراحل برنامه‌ریزی مشارکتی بررسی شده‌است. در این فصل نقدی نیز بر نظام برنامه‌ریزی در ایران با رویکردی مشارکتی انجام‌شده تا کاربرد برنامه‌ریزی مشارکتی در سرزمینمان ایران بیش از پیش روشن شود.

فصل سوم به تکنیک‌ها و فنون برنامه‌ریزی مشارکتی اختصاص دارد. زیرا بدون شناخت ابزارها و فنون دستیابی به برنامه‌ریزی مشارکتی غیرممکن یا با موفقیت کمتری روبه‌رو می‌شود. از این رو در این فصل سعی شده‌است تکنیک و روش ارزیابی مشارکتی و فنون مربوط به آن به تفصیل مورد بررسی قرار گیرد.

در فصل چهارم سعی شده‌است کاربرد برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعه روستایی و شهری به عنوان بازتاب‌های کاربردی این گونه از برنامه‌ریزی در ایران مورد بحث قرار گیرد. علاوه بر آن با بررسی تاریخچه نظام‌های مشارکتی در ایران و نقد علمی آن به منظور دستیابی به الگوهای برنامه‌ریزی مشارکتی در فضاهای شهری و روستایی کشور مورد توجه واقع شده‌است.

در فصل پنجم به فضا پایانی کتاب را تشکیل می‌دهد، تجارب پژوهشی و اجرایی به‌کارگیری برنامه‌ریزی مشارکتی مورد کنکاش قرار گرفته است و تلاش گردیده است با ذکر برخی تجارب عملی برنامه‌ریزی مشارکتی در ایران، دانشجویان را با روش‌های پژوهشی و به‌کارگیری ابزارهای آماری مشارکتی در عرصه عملی آشنا سازد.

در اینجا نگارندگان وظیفه خرد دارند، نه آنکه از زحمات بی‌شائبه همکاران خود در گروه علوم اجتماعی و به‌ویژه مدیر گروه، آقای دکتر ملکی، و همچنین همکاران ارجمند در مدیریت تولید مواد و تجهیزات آموزش در دانشگاه پیام‌نور تشکر و قدردانی نمایند که بدون کمک و مساعدت آنان تحریر این گفتار فراهم نمی‌شد.

در پایان با فرض پذیرش کاستی‌های اولیه، امید است صاحب نظران دانشگاهی و سایر اندیشمندان حوزه علوم اجتماعی- اقتصادی با راهنمایی‌های ارزشمند خود ما را در چاپ بعدی یاری نمایند. پیشاپیش از بذل محبت کلیه همکاران دانشگاهی و کارشناسان اجرایی دستگاه‌های پژوهشی دولتی و غیردولتی بسیار تشکر و استعزازیم و پذیرای نظرات و پیشنهادهای این عزیزان از طریق آدرس ایمیل زیر خواهیم بود.

محمد عفتی

هیئت علمی مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی

اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

Efati500@yahoo. Com

مصطفی طالشی

هیئت علمی دانشگاه پیام‌نور

Taleshi_mo@yahoo. com

M_taleshi@pnu. ac. ir

هدف کلی - یادگیری درس

برنامه‌ریزی مشارکتی یکی از شاخه‌های انواع برنامه‌ریزی اجتماعی - اقتصادی به‌شمار می‌رود. هدف از طرح درس برنامه‌ریزی مشارکتی در برنامه درسی رشته علوم اجتماعی (گرایش برنامه‌ریزی اجتماعی) تدوین رفاہ) آشنایی با این نوع برنامه‌ریزی در جوامعی است که در جغرافیایی با سطوح مختلف محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی اسکان یافته‌اند و توانایی کافی برای مشارکت آگاهانه، همد جانبه و مستمر در فرایند تبدیل وضع موجود به وضع مطلوب را به‌دست آوردند.

از سوی دیگر هدف کلی در این درس درک مفاهیم مشارکت، برنامه‌ریزی مشارکتی و ابزارها و فنون برنامه‌ریزی مشارکتی است.

دستیابی به هدف فوق از طریق هدف‌های مرحله‌ای زیر امکان‌پذیر است:

۱. شناخت مفهوم مشارکت و دیدگاه‌های علوم اجتماعی در باب مشارکت؛
۲. اصول و مراحل برنامه‌ریزی مشارکتی؛
۳. شناخت تکنیک‌ها و فنون برنامه‌ریزی مشارکتی؛
۴. شناخت کاربرد برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعه روستایی و شهری؛
۵. آگاهی از طرح‌های اجرایی مبنایی در باب به‌کارگیری برنامه‌ریزی مشارکتی در ایران.